

На основу одлуке Наставно-научног већа Машинског факултета у Нишу (број 612-677-9/2014) од 10. новембра 2014. године, част ми је и задовољство да доставим

РЕЦЕНЗИЈУ

рукописа за књигу “Сазревање предграђа”
аутора проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића

У земљама бившег социјалистичког уређења, у које се сврстава и данашња Србија, ширење приградског прстена одвијало се под окриљем недовољне урбанизације и прилива досељеника из гравитационих руралних подручја на периферију града, а у потрази за запослењем у индустријском сектору који је доживљавао експанзију. Стварање специфичног урбано-руралног континуума било је подстакнуто и процесима деконцентрације делатности из централне градске зоне, са препознатљивим променама у демографској, физиономској и функционалној сфери градских и сеоских насеља. Брзо нарастање предграђа за последицу је имало стварање семиурбаног начина живота: мали поседи, још увек изражена аграрна производња, појава већег броја мешовитих домаћинстава, јака покретљивост становништва, умерена или мала густина насељености, брзо и најчешће бесправно подизање објеката итд. Ове процесе, међутим, нису пратили одговарајућа инфраструктурна мрежа, пратеће јавне установе и отворени јавни простори.

О баш таквој једној судбини израстања нишке руралне насеобине у варошку четврт збори рукопис „Сазревање предграђа“ аутора проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића. Суочава нас са садржајем инспиративан предговор Димитрија Буквића, младог новинара „Политике“, дугогодишњег помног пратиоца дешавања са престоничке маргине. У кратком уводном слову аутор нам простодушно саопштава мотиве да се подухвати писанија о родном му насељу. Срж рукописа чини седам социолошких есеја о Доњем Комрену – *Моје село несвесело, Становништво, друштвена структура и култура Доњег Комрена 70-их година прошлог века, Како је пре 40 година изгледала материјална организација простора Доњег Комрена, Берт Ланкестер и Натали Вуд, учитељица Буба и врбов прут, Бити водоноша, Сима Дече, Драги Прџко и Моме Бранков и Крчмар Раде Церима* – заправо прибрана грађа настајала различитим поводима у ауторовом готово четвордеценијском професионалном опусу: објављивани исечци дипломске радње, делови ранијих монографија, наручени пригодни текстови за темате посвећене судбини српског села и сл. Врцаву социолошку нит прати прегршт црно-белих и колорних фотографија, овековечених тренутака из прошлости и

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Примљено	01. 12. 2014		
Орг. јед.	Број	Презг	Вредност
1	612-727/14		

данашњице насеља. Размишљања о родном месту аутор симболично завршава у поетском тону „Доњокомренским азбучником“, топонимским именованом потеса у сеоском атару. Научни карактер штива појачавају и *Списак имена, Цртица о аутору и Садржај на енглеском језику*.

Рукопис “Сазревање предграђа” спада у област социологије села и представља монографију од националног значаја, припремљену у оквиру рада на пројекту *Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије (179013)*, који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира га Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС.

Подстакнут академијиним вишегодишњим интердисциплинарним истраживањима српског сељаштва, истрајно прибираним у јавности препознатљивој едицији „Хронике села“, Драгољуб Б. Ђорђевић у својој монографији социолошки, али и хроничарско-публицистички аргументовано, прати прерастање родног му сеоског насеља у близини Ниша, које се са његовим развојем и растом од Другог светског рата наовамо нашло у зони ширења градског подручја. На историјској основи послератне индустријализације и урбанизације земље, које су дале особен печат новом добу, приказан је процес структуралног и садржајног преображаја традиционалног сеоцета испрва у предграђе, а затим у градско ткиво, са свим својим „богатством“ прелазности у освајању урбанитета. На тај се начин аутор одужио крашњавим сокацима своје младости, остављајући садашњим мештанима и долазећим генерацијама поучно штиво о томе како се треба односити према завичају.

Уважавајући изречено, *препоручујемо* Наставно-научном већу Машинског факултета у Нишу *да одобри за штампу* рукопис за књигу “Сазревање предграђа” аутора проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића.

др Драган Тодоровић, доцент

У Нишу,

28. новембра 2014.

Универзитет у Нишу – Филозофски факултет

Издавачи

Прометеј – Нови Сад
Универзитет у Нишу – Машински факултет

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Пријемно	02.12.2019		
Орг. бр.	Бр. кт	Бр. кт	Бр. кт
1	612-727	-	1/14

Рукопис

САЗРЕВАЊЕ ПРЕДГРАЂА

Аутор

Драгољуб Б. Ђорђевић

Рецензент

Др Андон Г. Костадиновић,
редовни професор у пензији
Универзитета у Београду – Шумарски факултет

РЕЦЕНЗИЈА

Издавачи – Прометеј (Нови Сад) и Универзитет у Нишу, Машински факултет – одредили су ме да рецензирам рукопис **Сазревање предграђа**, који је написао др Драгољуб Б. Ђорђевић, редовни професор Машинског факултета. Предговор за ово дело је сручио Димитрије Буквић: „Хроника предграђа неизвесне будућности.“

Одмах ћу навести да је текст постављен на 133 компјутерски изведене странице, величином слова 12, *single* проредом и ћириличним фонтом *New Times Roman*. Преломљен је и спреман за даљу штампарску процедуру.

У седам поглавља – уствари, социолошких есеја – рукописа сагледани су различити аспекти економског, политичког, социјалног и културног развоја овог некад села а данас предграђа Ниша. Тематски спектар је разнолик што се уочава и из назива есеја:

„Моје село невесело“;

„Становништво, друштвена структура и култура Доњег Комрена 70-их година прошлог века“;

„Како је пре 40 година изгледала материјална организација простора Доњег Комрена“;

„Берт Ланкастер и Натали Вуд, учитељица Буба и врбов прут“;

„Бити водоноша“;

„Сима Дече, Драги Прцко и Моми Бранков“; те

„Крчмар Раде Церима“.

Саставни део рукописа су и краћи увод аутора („Реч унапред: путањак“), списак топонима особен за Доњи Комрен („Доњокомренски азбучник“), преглед коришћених литературних извора (укупно 65), те списак имена и белешка о писцу.

Припремајући овај рукопис, професор Ђорђевић се латио нимало лаког задатка за социолога – да објасни друштвене феномене који су угрожени на различите начине. То се односи како на село (централну категорију у овом раду), тако и на кафану и Роме – предмете истраживања који су током најмање три деценије побуђивали његову

истраживачку знатижељу. Проблем одумирања села, који се манифестује на општем, друштвеном плану, професор Ђорђевић сагледава из угла који је својствен имагинативној социологији Рајта Милса, што потврђује раније често изражаван став аутора о његовом основном теоријско-методолошком полазишту, експлицитно израженом и у најновијој књизи у уводном есеју:

„Сакупљеним текстовима узвраћујем родном месту и Доњокомреницима за све оно што су ми пружили протеклих шест деценија – до тога ми је највише стало. Зато, читачи, посебно социолози, нек не очекују да у њима сретну 'хладну статистику' и ' голу емпирију'... Изостане ли разумевање изучаваног субјекта/објекта, онда немамо посла са социологијом европске оријентације коју сам и сам – колико скромно – практиковао.“

Аутор не остаје једино на маштовитости. Следећи Веберову социологију разумевања др Ђорђевић се не задовољава само давањем узрочног објашњења већ стреми утврђивању смисла, односно значења за описане чињенице друштвеног живота његовог домена интересовања. У тим настојањима он се ослања, у првом реду, на тзв. „учесничко поосматрање“ које последњих година у социолошкој литератури (захваљујући новијим анализама метода посматрања) поново добија методолошки значај који заслужује.

Најновија Ђорђевићева студија може се окарактерисати као студија случаја у којој су коришћени различити облици посматрања (понајвише са учествовањем) у прикупљању података. Отуда је понекад тешко повући границу у разматрању постоваљених питања (промене на селу, кафански живот, радне акције на селу и сл.) између научног приступа и публицистичко-књижевног стила добро присутног у овој студији (на пример, обилно коришћење архаизама). Најочљивије је то у тексту – проистеклом из посебног, раније објављеног истраживања – посвећеном Радету Џерими, власнику негдашње сеоске кафане у Д. Комрену. Захваљујући опису његовог лика у књизи „Казуј, крчмо Џеримо“ професор Драгољуб Б. Ђорђевић се уврстио у лауреате угледне награде за публицистику „Десимир Тошић“.

Несумњиво је да ово дело професора Ђорђевића представља још један допринос развоју социологије села на нашим просторима. Подједнако се то односи и на остала дела аутора настала у оквиру пројекта којим руководи: „Одрживост идентитета Срба и националних мењина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије“, који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет – а финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Зато, с готовом одговорношћу препоручујем Наставно-научном већу Машинског факултета Универзитета у Нишу да усвоји рукопис *Сазревање предграђа* за издавање, а Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије да га финансијски подржи.

У Београду,
24. новембар 2014.

Др Андон Костадиновић, редовни професор у пензији
Шумарског факултета Универзитета у Београду